

XDP

1918-yil
21-iyundan chiqa
boshtagan

№15, 2023-yil
26-aprel,
chorshanba (32.761)

Barchaga g'amxo'rlik – davlatning burchi

Ijtimoiy-siyosiy gazeta

САНОАТ
КООПЕРАЦИЯСИНИ
ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ
МУҲИМЛИГИ
ТАЪКИДЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 25 апрель куни шу кунларда Тошкент шаҳрида ўтгаётган "Иннопром. Марказий Осмё" халқаро саноат кўргазмасида Россия делегацияси га бошчиллик қўлаётган Россия Федерацийаси Ҳукумати Раисининг ўринбосари, саноат ва савдо вазири Денис Мантурони қабул қилди.

Учрашууда икки томонлама иқтисодий ҳамкорлик тартибидағи долзарб масалалар мухокама қилинди. Давлатимиз раҳбари 35 мамлакат бизнесининг 5 минг нафардан зиёд вакиллари иштирокидаги "Иннопром" форуми муваффакиятила ташкил этилгани ва ўтказилётганини манмуннатия билан қайд этиди.

Товар айирбошлиша суръатини сақлаш ва иқтисодий тартибини устувор тармоқларида саноат кооперациясини чуқурлаштиришга алоҳида эътибор қартилди.

Икки мамлакат худудларининг амалий шериклигини янада ривожлантириш ва ҳамкорликни аниқ лойиҳалар билан бойитиш учун кенг имкониятлар мавжудлиги таъкидланди. Мисол тарикасида жорий хафтада Жиззаз вилоятида технологик парк ишга туширилгани қайд этилди.

Лойиҳа оғизи фаолияти доирасида, шу жумладан, энергетика, машинасозлик, қишлоқ хўжалиги, тўқимачилик, фармацевтика каби йўналишларда ба ѡшаша тармоқларда инвестиция лойиҳаларини тайёрлаш ва амалга ошириши жадаллаштириш мухим экани кўрсатиб ўтилди.

Саноат ишлаб чиқаришини кўллаб-куватлашда Россия тажрибасини жорий этишга қўзиккиш билдирилди хамда кўшма лойиҳаларни илгари суришининг институционал механизмларини кучатириш зарурлиги қайд этилди.

ЎзА.

ИНДУСТРИАЛ-
ТЕХНОЛОГИК
ШЕРИКЛИКНИ
РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ
АНИҚ ЛОЙИҲАЛАРИ
МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

25 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Тошкент шаҳрида расмий ташриф билан бўлиб турган Чехия Республикаси Бош вазири Петр Фиала бошчилигидаги ҳукумат делегациясини қабул қилди.

Ўзбекистон – Чехия муносабатларини янада ривожлантириш ва икки мамлакат ўртасидаги амалий ҳамкорликни устувор йўналишларда кенгайтиришнинг долзарб масалалари мухокама қилинди.

Чехия мамлакатимизнинг Европадаги анъанавий ҳамкоридир. Жорий йилда икки томонлама дипломатик муносабатлар ўрнатилганининг 30 йиллиги нишонланмоқда.

Кейинги бир неча йилда ўзаро товар айирбошлиш хажми 2 баробарга, кўшма корхона ва лойиҳалар сони эса 2,5 баробарга кўпайди.

Бугунги кунда кўрилиш материаллари, тиббий ускуналарни ишлаб чиқариш, ишбилармонлик инфратузилмасини ривожлантириш лойиҳалари амалга оширилмоқда.

Таълим, соғлиқни сақлаш ва маданият соҳаларидағи алмашинувлар ҳар доимгидек фаол. Мазкур ташриф доирасида ўзбекистон – Чехия археологик экспедициясининг 20 йиллиги багишиланган кўргазма очилди.

Учрашууда чоғида ўз мінтақаларида саноат пешкаҳамлари бўлган мамлакатларимизнинг ўзаро манфаатли ҳамкорлигига мавжуд салоҳиятнан самарали ишга солиш мухимлиги алоҳида таъкидланди.

Ҳукуматлараро комиссия ишини фаоллаштириш ва унинг навбатдаги йиғилишини ўтказиш зарурлиги қайд этилди.

Бугун мамлакатларимиз етакчи корхоналари иштироқида бўлиб ўтган ва истиқболли лойиҳалар тақдимот қилинган бизнес-форумнинг самарали якунлари юксак баҳоланди.

Қазиб чиқарish тармоғи, энергетикани модернизация килиш, энергетик машинасозлик, электротехника, қишлоқ хўжалиги, тўқимачилик ва ҷарнаноати, транспорт ва логистика, тўғридан-тўғри авиақатловларни йўлга кўйиш, транспорт йўлакларини ривожлантириш ва бошқалар устувор йўналишлар сифатида қайд этилди.

Юртимизда Чехиянинг илғор технологияларини кенг жорий қилишга қартилган лойиҳаларни кўллаб-куватлаш ва биргаликда молиялаштириш воситаларидан фойдаланиш мухимлиги кўрсатиб ўтилди.

Ҳамкорликнинг ҳар бир йўналиши бўйича ишчи гурӯхлар тузиш ва "йўл ҳариталари"ни ишлаб чиқишига карор қилинди.

Бундан ташқари, Ишбилармонлар кенгашининг фаолияти қайта йўлга кўйилмоқда, унинг доирасида Ўзбекистон ва Чехия пойтахтлари ва худудларида бизнес-форумларни мунтазам ўтказиб бориш режалаштирилмоқда.

Гуманитар алмашинувни кенгайтириш, шу жумладан, Чехиянинг етакчи олий таълим мусассаларида ўзбекистонлик талабаларнинг таҳсил олиши учун квоталарни кўпайтириш ва маданий тадбирлар дастурини қабул қилиш масалаларига алоҳида эътибор қартилди.

ЎзА.

ЯНГИЛАНАЁТГАН КОНСТИТУЦИЯНИ
ҚЎЛЛАШГА ЧАҚИРАМИЗ!

4-5 САХИФАЛАРДА

РЕФЕРЕНДУМ БЎЙИЧА СЕМИНАРЛАР
ЎТКАЗИЛМОҚДА

Референдумга ҳам мана, оз фурсат қолаётган бир паллада одамларда жараёнга қизиқиши юкори. Тайёр гарлик ишлари эса қизигин паллага кирган.

Халқ демократик партияси ҳам мамлакатимиз сиёсий ҳаётидаги бундай мухим тадбирнинг қонунга, тартиб-коидаларга мувофиқ ўтишини истаб, куч ва имкониятларини сафарбар этмоқда.

Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Референдуми тўғрисидаги қонуннинг 8-моддасида айтиб ўтилганидек, референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишига доир барча тадбирларда сиёсий партиялардан, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларидан, фуқаролар ташаббускор гурухларидан кузатувчилар, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари, бошча давлатлар ва ҳалқаро ташкилотлардан кузатувчилар қатнашиш ҳуқуқига эга дилар.

Ушбу қонунда сиёсий партияларнинг ҳам иштироки белгиланганини инобатга олган Халқ демократик партияси республикамизнинг барча худудларида кузатувчиларни ўқитиши бўйича семинарлар ўтказмоқда. Бундай ўқувлар Бухоро, Сарқанд, Наманган, Сирдарё, Фарғона, Ҳоразм вилоятлари ва Тошкент шаҳрида ўтказилди.

Референдум куни ҳар бир участкада партия кузатувчиси бўлади. Уларни қонунчилик нормалари бўйича ўқитиши эса референдумнинг тартиб-таомил бўйича ўтишига замон яратади.

Референдум тўғрисидаги қонуннинг 9-моддасида кузатувчиларнинг ҳуқуқлари санаб ўтилган. Буларни билмаган кузатувчи эса жараённи бузиб қўйиши мумкин.

Семинар тадбирларида кузатувчиларга ҳуқуқлари атрофлича тушунтирилмоқда. Унда мандатлар тарқатилиб, партия байроғи ва рамзи белгилари берилмоқда. Амалий семинарлар бутун республика бўйлаб ўтказилмоқда.

FAROVON
HAYOT UCHUN
IJTIMOIY
DAVLAT KERAK

Халқ демократик партияси

30-APRELD
OVOZ BERING

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
REFERENDUMI
2023

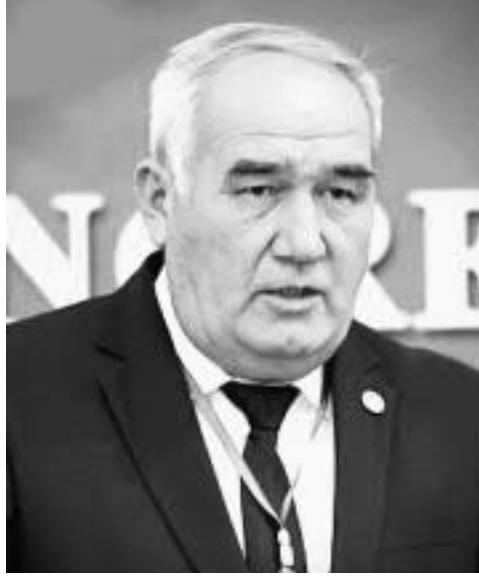

Шахсий ҳаёт дахлсизлиги Конституцияда мустаҳкамланмоқда.

СҮЗ – ЎЗБЕКИСТОН ХДП ҲУДУДИЙ КЕНГАШЛАРИ ЕТАКЧИЛАРИГА!

ДАВЛАТНИНГ ОЛИЙ МАҚСАДИ ИНСОН ҲУҚУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШДИР

САНОҚЛИ КУНЛАРДАН КЕЙИН ЮРТДОШЛАРИМИЗ
ТАҚДИРИМИЗГА БЕВОСИТА ДАХЛДОР БЎЛГАН, ҲУҚУҚ
ВА МАНФААТЛАРИМИЗ КАФОЛАТИ САНАЛГАН АСОСИЙ
ҚОНУНИМИЗНИНГ ЯНГИЛANIШИГА ЎЗ МУНОСАБАТИНИ
БИЛДИРИБ, РЕФЕРЕНДУМДА ИШТИРОК ЭТАДИ.

**Халила ЕШИМБЕТОВ,
Ўзбекистон ХДП
Қорагалпогистон республика
кенгаси раиси:**

**Бадриддин НАСРИЕВ,
Ўзбекистон ХДП Самарқанд
вилоят кенгаси раиси:**

**Шерали МАМАДЕЗОЕВ,
Ўзбекистон ХДП Сирдар'я
вилоят кенгаси раиси:**

**Алишер ПАРДАЕВ,
Ўзбекистон ХДП Сурхондарё
вилоят кенгаси раиси:**

— Оммавий коммуникациялар ривожланиши билан бугун ижтимоий тармок ва интернет сайтларида инсоннинг шахсий ҳамда оиласиги сирига оид маълумотлар тарқалишига гувох бўлямиз. Ачинарлиси, уларнинг аксарияти фуқаронинг розилигисиз олинмоқда. Натижада кўпчилик ижтимоий тармок фойдаланувчилари ўз шахсий ҳаётига, шахсига оид маълумотларнинг тарқалишига оид ҳуқуқбузарлиқдан жабр кўйган. Бундай холатга тушмаслик учун эса ўзи ҳақидаги маълумотларни яширишига, ёғон маълумотлар билан ақсақалнинг очишига ҳам тўғри келмоқда. Шу сабабли мазкур масалаларга фундаментал ечим ясаш мақсадида Конституцияга алоҳида нормалар киритилиши давр тақозоси, дебини мумкин.

Масалан, 31-моддада ҳар бир инсон шахсий ҳаётининг дахлсизлиги, шахсий ва оиласиги сирига эга бўлиш, ўз шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш ҳуқуқига эга, деб белгиланмоқда. Шунингдек, ҳар ким ёзишмалари, телефон орқали сўзлашувлари, почта, электрон хабарлари ҳамда бошқа хабарлари сир сақланиши ҳуқуқига эга. Ушбу ҳуқуқнинг чекланишига факат қонунга мувофиқ сурʼинг қарорига асосан йўл қўйилади, деган мөълэрлар ҳам киритилмоқда.

Бундан ташкари, янги Конституцияга кўра, ҳеч ким уй-жойга унда яшовчи шахсларнинг ҳоҳишига карши кириши мумкин эмас.

Нима учун тинтуб ўтказиш ва телефон сўзлашувини эшишига санкция бериш ваколати про-курордан судга ўтказилмоқда? Бунинг аҳамияти шундан иборатки, бугунги замонавий қарашлар

ўтмишдагидек эмас. Инсоннинг шахсий ҳаёти мукаддас тушунчага айланмоқда. Шу сабабли ҳам тергов органига фуқаронинг шахсий ҳаётига аралашиб, унинг телефон сўзлашувини эшиши бўйича ўзи мустақил қарор қабул қилиш ваколатини бошқа бериб бўлмайди. Албатта, тийиб турувчи меҳдимлар керак.

Эндилиқда бу тартибиа солиниб, тинтуб ва телефон эшиши доираси ҳам суд томонидан белгиланади. Муҳими, бунга қай даражада зарурат борлиги холоси ва мустақил судья томонидан баҳоланади. Бир сўз билан айтганда, шахсий ҳаёт дахлсизлиги Конституцияда мустаҳкамланмоқда.

Ҳар бир фуқаро, ҳар бир оила ўзининг шахсий ҳаёти ва оиласиги сирини ҳимоя қилиш, ўз мулкията гана бўлиши ҳамда унинг дахлсизлиги ўзга шахсларнинг тажовузидан хавотирсиз ҳаёт кечириши лозим. Шуниси аниқи, бугун фуқароларнинг шахсий маълумотлари, ёзишмалари ва биометрик маълумотларни саклаш ҳамда тарқатилишида ташки тъсирилардан ҳимоя зарурати юзага келди. Шундан келиб чиқиб, мазкур дахлсизлик ҳуқуқлари Конституцияга киритилмоқда ва шахсий, оиласиги сир, маълумотлар ноконуни тўпланиши, тарқалиб кетиши чекланмоқда.

Инсонларнинг яшаш ҳуқуқига тааллуқли энг асосий талаблар қаторидаги уй-жой, мол-мулкига тажовуздан ҳимояланиши, шахсий маълумотлар сир сақланиши ҳар бир фуқаронинг ҳаётидаги бирламчи заруратлардан бириди. Бунинг Конституция даражасида кафолатланиши кечиририб бўйлас масалалардан бири, деб биламан.

— “Инсон ҳуқуқ ва эркинликларни таъминлаш – давлатнинг олий мақсадидир”. Бу янги таҳрирга Конституцияда ўрин олаётган мөълэрлардан бири. Мазкур талабларни бажариш учун биринчи наўбатда айбизлик презумвияси янада кучайтирилмоқда. Соддороқ тушунтирадиган бўлсан, давлат ўз мақсадига эришиш учун инсоннинг шаъни ва қадр-қиммати дахлсизлигини таъминлаши зарур.

Бунда давлат органлари томонидан ҳуқуқий таъсир чоралари мутаносиблик принципига асосланishi ва қонунларда назарда тутилган мақсадларга эришиш учун етарли бўлиши талаб этилади. Бу эса янгиланаётган Конституциянинг 26-моддасида белгиланяпти. Яъни, ушбу модда инсоннинг шаъни ва қадр-қиммати дахлсизидир, деган сўзлар билан бошланяпти. Бу “ҳеч нарса уларни камситиш учун асос бўлиши мумкин эмас” жумласи билан давом этирилмоқда.

Сир эмаски, қўйнок, зўравонлик, камситиш, шахс дахлсизлигининг бузилиши ўзбекистондаги узоқ йиллик муаммолардан бириди. Айниқса, жазони ижро этиш муассасаларидаги вазият фуқаролар ва ҳалкарла ташкилотлар томонидан танқид қилинарди. Конституцияга киритилётган ушбу ўзгаришлар эса мазкур муаммога барҳам

беришга қаратилган. Унга кўра, шахсий дахлсизлик, инсон ҳуқуқ ва манфаатлари сўзисиз таъминланниши белгилаб қўйилмоқда.

Суднинг ҳукми қонуний кучга кирмагунига қадар ҳар қандай шахс айбиз хисобланниши кафолатланяпти. Биламизки, эрки, ҳуқуқи чекланган шахсларга нисбатан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари томонидан ноконуний хатти-ҳаракатлар содир қилиниши мумкин. Шахс дахлсизлиги асосий ҳуқуқ ва қадрят сифатида Конституция даражасида мустаҳкамланниши, инсон қадри камситилишига мутлақо йўл қўйиб бўлмаслиги белгиланиши эса ана шундай ҳақсизликларга барҳам бериши кутилмоқда. Ҳеч кимда унинг розилигисиз тиббий ва иммий тажрибалар ўтказилиши мумкин эмас.

Конституцияга киритилётган мазкур ўзгаришлар инсон қадрини таъминлашда, уларни ҳар қандай вазиятда ҳам, ҳатто тергов пайдида ҳам ҳимоя қилишга асос ва пойдевор бўлади. Очиқликка, инсон ҳуқуқларининг қатий ҳимоясига қадам босилди, бунинг асосий қонунда мустаҳкамлаш қўйилиши бу ишлар вактича эмас, тизимли ва ортга қайтас жараён эканини кўрсатади.

Суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фуқароларни жазоловчи эмас, инсон ҳуқуқларини ҳурмат қилувчи ва ҳимояловчи, поимол қилинган ҳуқуқларни тикловчи тизимга айланниши жуда муҳим.

олиниши, қамоқда сақланиши ёки унинг озодлиги бошқача тарзда чекланиши мумкин эмаслиги белгиланмоқда.

Ушбу маддага кўра, ҳисбга олишга, қамоқда олишга ва қамоқда сақлашга факат суднинг қарорига кўра йўл қўйилади. Шахс суднинг қарорисиз қўрқ саккиз соатдан ортиқ муддат ушлаб турилиши мумкин эмас. Шахсни ушлаб чоғида унга тушунарни тида унинг ҳуқуқлари ва ушлаб турилиши асослари тушишни киритилши керак.

Шахснинг озодлиги энг муқаддас тушунчалардан бириди. Конституцияга киритилётган ўзгаришлар инсонларнинг энг муҳим ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилмоқда. Одамлар буни билиши зарур. Шундан келиб чиқиб, қатор тушунтириш-тарғибот тадбирлари ўтказилмоқда. Зеро, ўз ҳуқуқини яхши билган одам тергов жараёнида ноҳақликларга қарши кураша олади, ҳаққини талаб қилиади, аддолат учун каттый туради.

Чунки янгиланаётган Конституцияга “Миронда қоидаси” киритилиши инсон қадрини тергов жараёнида ҳам таъминлашга ёрдам беради. Шахсни ушлаб чоғида унинг ҳуқуқи

лари ва ушланиш асослари унга тушунарни тида тушунтирилиши давлат органлари ҳамда мансабдор шахсларнинг ўзбoshimcha лигидан ҳимоялайди, уларнинг масъулиятини янада кучайтиради, фуқароларнинг эса ҳуқуқий маданияти ошишига асос бўлади. Ўз ҳуқуқини билган инсонларга қарши терговда зулманишни кутилмоқда.

Суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фуқароларни жазоловчи эмас, инсон ҳуқуқларини ҳурмат қилувчи ва ҳимояловчи, поимол қилинган ҳуқуқларни тикловчи тизимга айланниши жуда муҳим. Янги мөълэрларнинг ҳаётга кўчиши, самарали кўлланилиши биз каби тарғиботчиларнинг саъй-ҳаракатларига ҳам боғлиқидир. Шунинг учун депутатлик гурухларимиз, бошланғич ташкилотлар, партиялар фоаллари билан ҳар бир маҳаллада учрашув ва мулоқот тадбирлари ўтказишга алоҳида эътибор қаратмоқдамиз.

“Ўзбекистон овози” мухбири
Зилола УБАЙДУЛАЕВА тайёрлади.

— Бундан узоқ эмас, бир неча йил олдин Тошкентда “прописка” маш-машалари, чегара талаблар кўпчиликни зада килиб қўйган эди. Галали жиҳати шундаки, одамлар ишга киришида, уй-жой сотиги олишида, умуман, шуначаки ўз ватанининг марказий шахрига саёхатга боришида юзага келадиган муаммоларнинг биргина изохи – “прописка” эди.

Шукрки, бугун узоқ йиллар давомида фуқароларни қийнаган бу тизим билан боғлиқ муаммолар барҳам топди. Инсонларнинг ўзбекистоннинг истаган жойида яшаш, уй-жой сотиги олиш ҳуқуқи Конституцияда мустаҳкамланяпти. Мақсад – келажақда эски тўсиқларни тизимли ҳал этиш учун ҳар бир ўзбекистон фуқароси мамлакат бўйлаб эркин ҳаракатланиш, турар ёки яшаш жойини эркин танлаш ҳуқуқини таъминлаш. Ҳар бир фуқарога мамлакатдан тўсиқлариз чиқиш ва қайтиши ҳуқуқи кафолатланиши лозим.

Баъзида фуқаролар Тошкентда келиш учун йўллардаги назорат постларидан паспортиксиз ўт олмаган. Уларнинг билим олиши, даволаниши, ишлаши ёки қариндошларни кўриши учун пойттахта келиб туришида ҳам қийинчилклар мавжуд бўлган.

Сўнгги йиллarda одамларни қийнаб келаётган “прописка” ва хорижга чиқиш учун руҳсатнома (стикер) расмийлаштирилиши муаммолари ечимини топди. Эндилиқда шахснинг ҳаракатланиши, яшаш жойин танлаши, меҳнат фаoliyati, тавлими, соғлиқни сақлаш, давлат ва молия хизматларини олиш “прописка” тизими билан боғлиқ бўлмай қолди.

Тошкент шахри ва вилоятидан кўчмас мулк сотиги олмоқчи бўлган фуқаронинг ўзбу маддатдан иштадиган эди. Бу тизимни топнишни, шунингдек, яхши тарзда олишига давомиий яшаш жойидан рўйхатдан чиқиш тартиби талаби бекор қилинди.

Доимий яшаш ва вақтингча турган жойи бўйича рўйхатдан ўтмасдан истиқомат қилиш муддати 15 кун, рўйхатга олиши расмийлаштириши эса 1 кун ичиди амалга ошириш тартиби жорий этилди. Вактингча яшаш жойи бўйича рўйхатга олиш муддати 1 йилни ташкил этади.

Бундан ташкари, эндилиқда ҳар ким қонунидан ҳудудидан ёрқин чиқиб кета олиши белгиланган ҳоллардагина бу чекланиши мумкин, холос. Қайсида давлат органи ёки мансабдор шахслар ўзбошимчалик билан бунга тўсиқинлик қилиши мумкин эмас.

Шу билан бирга, ҳар ким тўсиқинликлариз ўзбекистонга қайтиб келиши ҳам кафолатланмоқда. Ўз вақтида турли тушунарсиз ва асоссиз тақиқлар туфайли узоқ йиллар Ватанига қайтиб кела олмаган юртдошларимиз қисмати ҳеч кимга сир эмас.

Киритилётган янгилик аҳолини қийнаб келиши муммоларнинг ҳуқуқи ечимини энг юкори даражада мустаҳкамлайди.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
REFERENDUMI
2023

Оролбўйи муаммоси янги таҳрирдаги Конституцияга ҳам киритилмоқда.

КУЧЛИ ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ ДАВЛАТ СИЁСАТИНИНГ МУҲИМ ЙЎНАЛИШИГА АЙЛАНМОҚДА

Ўзбекистон Халиқ демократик партияси "Менинг Конституциям" шиори остидаги навбатдаги тарғибот тадбирини Самарқанд вилоят Жомбай тумани "Ғазира" қишлоғидаги марказий стадионда ўтказди. Унда партия Марказий Кенгаши раҳбарияти, Олий Мажлис Конунчиллик палатаси, вилоят, туман (шахар) Кенгашларига партиядан сайдланган депутатлар, жамоатчилик фаоллари иштирок этди.

Мальумки, Самарқанд мамлакатимиздаги муҳим иқтисодий ва маданий минтақа хисобланади. Қадим ўтмишга эга ушбу юрт бугунги кунда ҳам тараққиёт маркази сифатида хизмат қилмоқда. 2022 йил Самарқанд вилояти ва ҳалқи ҳаётида муҳим янгилик ва ўзгаришларга бой бўйди. Самарқанд ҳалқаро туристик марказининг фаолият бошлиши ҳамда бу ерда қисқа вақт ичиди бир нечта йирик ҳалқаро форумлар ўтказилирга алоҳида еътирофло лойик.

Янги таҳрирдаги Конституция, унга киритилалётган ўзгариш ва кўшимчалар Янги Ўзбекистоннинг туризм дарвозасига айланган Самарқанд ахлини бефарқ қолдирмаслиги аниқ. Янгиланаётган Конституциямиз мазмун-моҳиятини кенг жамоатчилик вакилларига тушунтиришга бағишинан тарғибот тадбирига ўзлаб фуқаролар тўплангани ҳам сўзимизнинг исботиди.

Қўтариини кайфиятда ўтган тадбирда Ўзбекистон Халиқ демократик партияси Марказий Кенгаши раиси Ўринбосари, Олий Мажлис Конунчиллик палатасидаги фракцияси аъзоси Улуғбек Вафаев сўзга чиқиб, янгиланаётган Конституция лойихасида энг аввало инсон ҳақ-хукукларини ҳимоялаш, давлатнинг фуқаролар олдиғаги мажбуриятларини оширишга катта масъулитлар ёндашилганини алоҳида таъкидлаб ўтди. Тадбир давомида янги меъёрларнинг мазмун-моҳияти, таълим ривожи ва ёшлар ҳаётидаги ўрнига доир муҳим жиҳатлар хусусида тўлиқ маълумотлар берилди.

Тадбирда таъкидланганидек, кучли ижтимоий ҳимоя ва мухтоҷларга ғамхўрлик – давлат сиёсатининг муҳим йўналишига айланмоқда. Тарихимида илк бора Ўзбекистон – ижтимоий давлат, деб белгиланмоқда. Конституциядаги камбағалники қисқартириш, бандлини таъминлаш, ишсизлиқдан ҳимоя қилиш бўйича давлат ўзига қатор янги мажбуриятлар оляти.

Хусусан, 79-моддада давлат ёшларнинг интеллектуал, ижодий, жисмоний ва ахлоқий жиҳатдан шаклланиши ҳамда ривожланиши учун, уларнинг таълим олишга, соғлигини сақлашга, ўй-жойга, ишга жойлашишга, бандлик ва дам олишга бўлган хукукларини амалга ошириш учун шарт-шароитлар яратилиши мустаҳкамлаб қўйилмоқда. 44-модда билан мажбурий меҳнат, болаларнинг баркамол ривожланишига салбий таъсир қиласидан ҳар қандай болалар меҳнати тақиқланиши белгилаб қўйилтила.

Тадбир давомида сўзга чиққанлар Бosh қомусимизнинг мамлакатимиз ҳаётида тутган ўрни, унга киритилалётган янги қўшимча ва ўзгаришлар халқимизнинг турмуш фаровонлигига, инсон қадарининг юксалишига хизмат қилишини таъкидлаб, 30 апрель куни бўлиб ўтадиган референдумда фаол иштирок этишига чақириди.

Очиқ осмон остидаги тадбирлар мамлакатимизнинг барча ҳудудларида байрамона кайфиятда давом этмоқда.

ЯНГИЛАНАЁТГАН ҚЎЛЛАШГА

Шоҳиста ТУРГУНОВА,
Олий Мажлис Конунчиллик
палатаси депутати, ЎзҲДП
фракцияси аъзоси:

– Кейинги йиллarda бюджет масасидаги кўплаб ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Масалан, маҳаллий бюджет билан боғлиқ ислоҳотларни олайлик. Энди ҳар бир туман ва шаҳарнинг бюджетида маълум микдордан маблағи бор. Буни ахолини ўйлантириб келган мумомларни бартараф этиши учун сарфлаши мумкин.

Аввал эса туман, шаҳар ва ҳаттоқи

Нокисбай ГАНИЕВ,
ЎзҲДП Қорақалпоғистон
Республика кенгаши раиси
ўринбосари:

Умиджон САТТОРОВ,
Ўзбекистон ҲДП Марказий
Кенгаши сектор мудири:

– Ёшларга ҳамма даврларда ҳам мамлакатнинг келажаги, эртанги эгаси сифатида қаралди. Шу боисдан ҳалқимизда азалдан болаларнинг ҳам маънан, ҳам жисмонан етук бўлиб ўсишига жиддий эътибор берилган.

Бугунги кунда юртимиз аҳолисининг карий 60 фозини 30 ёшгача бўлган ёшлар ташкил этмоқда. Бу эса мамлакатимиз учун жуда катта бойлик, инсоний демакадир.

Мамлакатимизда ҳам кейинги йилларда ёшларга эътибор жуда кучайтирилди. Буни айниқса, ёшларимизнинг турли ҳалқаро спорт, фан олипиадаларида ўзини кўрсатадигани, ҳар йили минглаб мактаб битирувчилар хорижнинг энг олди университетларининг грантларини ютиб олаётганидан ҳам билиш мумкин.

Эндиликда ёшларга эътиборни яна-да кучайтириш, уларга шарт-шароит

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ХАЛҚ НАЗОРАТИДА БЎЛАДИ

вилоят ҳокимларни ҳам ўзларига кеп-бўлган кичик маблағни олиш учун уни асослаб, молия ташкилотининг "муруват"ини кутиб ўтиради. Бу ўз-ўзидан ҳар қандай кичик муаммонинг ҳам тез ва самараҳи ҳал бўлишини орқага сурарди. Бутун бошли давлат фазасининг назорати, бундан ташқари, ҳар бир ҳудуднинг мурожаати ўринли-ўринсизлигини ўрганиб чиқиш ҳам осон бўлмаган. Шунинг учун бюджет тизими ислоҳотга мухожжаб ўтган. Буни яхши англаб етган масъуллар босқичма-босқич ислоҳотларни амалга оширишини бошлиши. Энг қуонарлиси, энди бу Конституция даражасида мустаҳкамланмоқда.

Янгиланаётган Конституциямизнинг 148-моддасига кўра, Ўзбекистон Республикасининг давлат бюджетини шакллантириш ҳамда ижро этиши тартиб-таомиллари очиклик ва шаф-

фоғлик принциплари асосида амалга оширилади.

Фуқаролар ва фуқаролик жамияти институтлари Ўзбекистон Республикаси давлат бюджетининг шакллантирилиши ҳамда ижро этишини устидан жамоатчилик назоратини амалга оширади, деган аниқ норма белгилаб қўйилмоқда.

"Ташаббусли бюджет" ҳам бюджет ислоҳоти борасида ташланган катта қадам хисобланади. Тўғри, унга ажратилаётган маблағ давлат бюджетининг жуда оз қисмини ташкил қиласди. Лекин бу ислоҳот келажакда фуқаролар давлат бюджетини шакллантириш ва унинг устидан жамоатчилик назоратини ўрнатишида катта таҳриба вазифасини бажаришига ишонаман. Шунинг учун янгиланаётган Конституциямизни қўллаб-куватлайман ва барчани фаолликка чақираман.

ОРОЛ ЭНДИ КОНСТИТУЦИЯДА

– Кейинги йиллarda ҳалқаро ҳамжамиятлар ва БМТ минбарларида кўп марта тилга олинган Оролбўйи муаммоси янги таҳрирдаги Конституцияга ҳам киритилмоқда. 49-моддада давлат Оролбўй минтақа тикишининг экологик тизимини муҳофаза қилиш ҳамда тиклаш, минтақани ижтиёмий ва иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш ўзасидан чоралар кўриши белгилаб қўйилмоқда.

Оролнинг сувга мўллиги бугун тарихда қолди, уни аввали гоҳла ҳолга қайтариши амри маҳол. Шунинг учун куриган денгизнинг атроф-муҳитга, экологияга таъсири билан курашиби бугунги кун ҳақиқати ва бис бундан ўз ўғирломаймиз.

Агар ҳозирдан салбий оқибатлар билан курашибасак, унда ҳақиқий фоjeанинг олдини олмаган бўламиз. Табиатнинг ифлосланиши тезда инсонлар ҳаётига кўчади ва бу жуда катта

миллий фалокатга олиб келиши мумкин. Айни вазиятни англаган ҳолда, Оролбўйи масаласининг Конституция даражасига олиб чиқилгани қорақалпоқ ҳалқини ижтиёмий-иқтисодий кўплаб-куватлаш, минтақанинг ривожланиши учун шароит юратилишини кафолатлайди.

Шунингдек, Оролбўй минтақаси ахолиси учун муносиб яшаш шароитлари юратилишини ва турмуш даражасининг яхшилишини таъминлади. Мазкур норма шахсан мени жуда куонтириди. Бу ахоли ва келажак авлод учун табиатни асрар қолишини ҳам конституцияий кафолатларини юратади.

Бир сўз билан айтганда, янгиланаётган Конституцияда кўплаб долзарб масалаларга эътибор қаратилган, деб ҳисоблайман ва ҳаммани қўллаб-куватлашга чақираман.

КОНСТИТУЦИЯВИЙ МАЖБУРИЯТ

яратиб бериш, уларнинг хукуқ-манбафатларни кафолатлаш мақсадиди янги Конституцияда ёшлар хукуклари ҳимояланиши, уларнинг жамият ва давлат ҳаётида фаол иштирокини рағбатлантириш кафолатлаяпти;

– ёшлар хукуклари ҳимояланиши ва уларнинг жамият ва давлат ҳаётида фаол иштирокини рағбатлантиришни кафолатлаяпти;

– ёшларда қадриятларимизга социаллик, ватанпарварлик туйғуларини шакллантишига ғамхўрлик қилиши белгиланаяпти.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўлиши, бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш – давлатнинг Конституциявий мажбуриятини сифатида киритилалётган. Даъват шу орқали ўз зимишига муҳим мажбуриятларни олмокда. Мазкур нормалар нафақат ёшлар манфати, балки, бутун жамиятимиз ва мамлакатимизнинг келгуси тақдирни мумкин.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўлиши, бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш – давлатнинг Конституциявий мажбуриятини сифатида киритилалётган. Даъват шу орқали ўз зимишига муҳим мажбуриятларни олмокда. Мазкур нормалар нафақат ёшлар манфати, балки, бутун жамиятимиз ва мамлакатимизнинг келгуси тақдирни мумкин.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўлиши, бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш – давлатнинг Конституциявий мажбуриятини сифатида киритилалётган. Даъват шу орқали ўз зимишига муҳим мажбуриятларни олмокда. Мазкур нормалар нафақат ёшлар манфати, балки, бутун жамиятимиз ва мамлакатимизнинг келгуси тақдирни мумкин.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўлиши, бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш – давлатнинг Конституциявий мажбуриятини сифатида киритилалётган. Даъват шу орқали ўз зимишига муҳим мажбуриятларни олмокда. Мазкур нормалар нафақат ёшлар манфати, балки, бутун жамиятимиз ва мамлакатимизнинг келгуси тақдирни мумкин.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўлиши, бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш – давлатнинг Конституциявий мажбуриятини сифатида киритилалётган. Даъват шу орқали ўз зимишига муҳим мажбуриятларни олмокда. Мазкур нормалар нафақат ёшлар манфати, балки, бутун жамиятимиз ва мамлакатимизнинг келгуси тақдирни мумкин.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўлиши, бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш – давлатнинг Конституциявий мажбуриятини сифатида киритилалётган. Даъват шу орқали ўз зимишига муҳим мажбуриятларни олмокда. Мазкур нормалар нафақат ёшлар манфати, балки, бутун жамиятимиз ва мамлакатимизнинг келгуси тақдирни мумкин.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўлиши, бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш – давлатнинг Конституциявий мажбуриятини сифатида киритилалётган. Даъват шу орқали ўз зимишига муҳим мажбуриятларни олмокда. Мазкур нормалар нафақат ёшлар манфати, балки, бутун жамиятимиз ва мамлакатимизнинг келгуси тақдирни мумкин.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўлиши, бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш – давлатнинг Конституциявий мажбуриятини сифатида киритилалётган. Даъват шу орқали ўз зимишига муҳим мажбуриятларни олмокда. Мазкур нормалар нафақат ёшлар манфати, балки, бутун жамиятимиз ва мамлакатимизнинг келгуси тақдирни мумкин.

Бундан ташкири, ёшларнинг таълим олиши, ижтиёмий ва тиббий ҳимояси, ўй-жойли бўли

Давлатнинг камбағалликни қисқартириш, ишсизликдан ҳимоя қилиш борасидаги мажбурияти борасидаги норма аҳоли фаровонлигини яхшилашга катта ҳисса қўшади.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
REFERENDUMI
2023

КОНСТИТУЦИЯНИ ЧАҚИРАМИЗ!

МАҲРУМ ЭТИШ МУМКИН ЭМАС

Сўмлик қурилиш ишлари бажарилган бўйса, 2021 йилда бу кўрсаткич 107 трлн сўмдан ошиди.

Ўз-ўзидан қурилиш кўламининг ортиши "снос"лар билан боғлиқ муаммоларни эзага келтириди: фуқароларнинг давлат эктиёжлари учун, дея олиб қўйилган ховилилари ўрнида кўп каватли уйлар тикланди. Аммо уйи бузилган фуқароларнинг барчаси ҳам тўлиқ рози қилинмади, қурилиш сабаб кимларнингдир уйига етказилган заарлар коплаб берилмади. Вазият шу даражага етиб бордик, қурувчилаш ва фуқаролар ўртасидаги ҳиздият жанжалга айланга бошлади.

Бу воеқалар Конституцияга "снос" муаммосига барҳам бериш билан боғлиқ норма киритиш зарурлигини кўрсатди.

Янги таҳрирга Конституциянинг 47-моддасида айнан "снос" муаммосининг ечими белгилаб қўйилди. Унга кўра, эндиликда ҳеч ким суднинг қарорисиз ва қонунга номувобуғик холда үй-жойдан маҳрум қилиниши мумкин эмас.

Үй-жойдан маҳрум этилган мулкдорга үй-жойнинг ҳамда у кўрган заарларнинг ўрни конунда назарда тутилган ҳолларда ва тартибида олдиндан ҳамда тенг қийматда қоплашини таъминланади.

Шунингдек, давлат үй-жой қурилишини рағбатлантириши ҳамда үй-жойга бўлган ҳуқуқнинг амалга оширилиши учун шарт-шароитлар яратиши ҳам назарда тутилган.

Прогнозлаштириш ва макроқитисодий тадқиқотлар институтининг охири 5 йилликдаги аҳолини үй-жой билан таъминлаш бўйича таҳлилларига кўра, 2018 йилдан бери үй-жой қурилиши қаридан 2 баробар ортиб, аҳоли жон бошига үй-жой билан таъминланниш даражаси 15,7 квадрат метрдан 18,2 квадрат метрчага ёки 16 фоизга ошган.

Бундан ташкири, 2022 йилнинг ўзида аҳолига ипотека кредитлари ажратилгани ҳакида ҳам маълумот берилган. Унда кўрсатилишича, якка тартибдаги үй-жойларни қуриш ёки сотиб олиш учун тижорат банклари томонидан 37,6 мингта оиласа 8,2 трилион сўм миқдорида ипотека кредитлари ажратилган (2021 йилдагига нисбатан 2 маротаба кўп). Даромади юқори бўлмаган 16,7 мингта оиласа 767,4 миллиард сўм миқдорида субсидия берилган.

Бу йилдан яна кўп янгиликлар бор, масалан, расмий даромади йўқ ѿртошларимиз ҳам ипотека кредити олиши мумкин бўлди. Шуларга асосан мен референдумда фаол иштирок этмоқчиман, бошқаларни ҳам шунга даъват қиласман.

– Мамлакат фаровонлиги турмушдан розилик билан баҳоланади. Инсон ҳаётдан рози бўлиб яшashi учун аввало унга ташап ичра ватан, яъни үй-жой зарур бўлади.

Хусусан, Ўзбекистонда йилдан йилга аҳоли сони ўсиши барабарида шунга монанд қурилиш соҳаси ҳам шиддат билан ривожланиб бормада.

Давлат статистика қўмитаси маълумотларига кўра, сўнгги 10 йил ичida қурилиш ишлари ҳажми 11 барабар кўпайган. 2011 йилда 9,5 трлн

ҚАРШИ ГУВОХЛИККА МАЖБУР БЎЛМАЙДИ

**Хакимбек РАҲМАТОВ,
Ўзбекистон ХДП Тошкент
шахар кенгаши раиси
ўринбосари:**

– Яқин тарихимизда инсонларни мажбурлаб, қийнаб яқин қариндошларига ёки ўзига қарши гувохлик беришгани ҳақидаги маълумотларга кўп бора тувоҳ бўлганимиз. Бу, албатта, инсон ҳукуқларининг умумътироф этилган тамойилларига зид ҳатти-ҳаракат эди.

Янги таҳрирга Конституциянинг 28-моддасида бу борадаги масалаларга ўзига хос ечим бўладиган норма кирилмайдо. Яъни, унга кўра ҳеч ким ўзига ва яқин қариндошларига қарши гувохлик беришга мажбур эмас.

Киритилаётган мазкур нормани фуқароларнинг ҳуқуқ ва мағнабатлари ҳимоя қилинишида янги боскич, деб баҳолаш мумкин. Бу қоидаларнинг Конституцияда белгиланиши жинойи таъқиб остидаги ҳар қандай шахсга ёки унинг яқин қариндошларига руҳий босим ва турли таҳдидлар ўтказиш, шаън ва қадр-қимматни камситиш каби бошқа ноқонуний усуслар кўлланишининг олдини охшамат қиласми.

Ривожланган мамлакатлар Конституцияларига назар соладиган бўлсақ, уларда ҳам инсон қадри, унинг ҳукуқлари қаттиқ таъминланганига гувох бўламиз. Айниқса, ҳукуқни муҳофаза қўлувчи органлар шахсни бирон-бир жиноятда гумон қилиб ушлашда Конституцияда белгиланган нормалардан четга чиқолмайди.

Япония Конституциясининг 38-моддасида ҳеч ким ўзига қарши гувохлик беришга мажбурланиши мумкин эмас, тазиик, кийнок ёки таҳдид остида, асоссиз узон муддат хибса олинган ёки қамоққа олингандан кейин қилинган икрорлик далил сифатида қабул қилиниши мумкин эмас, айбига икрор бўлиши унга қарши ягона далил бўлган ҳолларда ҳеч кимнинг айбланиши ёки жазоланиши мумкин эмас, деб қатъий белгиланган.

Айни бу масалага ҳалқаро ҳуқуқ нормаларида ҳам тўхтатлиб ўтилган. Масалан, БМТ Баш Ассамблеясининг Нью-Йорк бўлиб ўтган 76-ялпи мажлисида тасдиқланган "Ҳар қандай шаклда ушланган ёки қамоққа олинган барча шахсларни ҳимоя қилиш тамойилларининг тўплами"да ҳеч ким ўз ҳошига қарши гувохлик берishiша мажбур эмаслигини белгилаш ҳалқаро умумътироф этилган ҳуқуқ нормаси, деб топилган.

Бу меъёрлар тўғридан-тўғри Конституцияизда ёзиб қўйилишини жуда мухим, деб ҳисоблайман ва қўллаб-кувватлайман.

БОШҚА ДАВЛАТЛАРГА БЕРИЛМАЙДИ

кўйилган бўлса, жиноятчиларнинг ҳам базы чекланмаган ҳукуқлари соҳаларига кўра, кодекс ёки бошқа норматив актларда белгиланган.

Амалдаги Конституцияда Ўзбекистон Республикаси ўз ҳудудида ҳам, унинг ташкарисида ҳам ўз фуқароларини ҳукуқий ҳимоя қилиш ва уларга ҳомийлик кўрсатишни кафолатлаши белгиланган.

Шунга қарамасдан, ҳар бир фуқаро ўзини давлат ҳимоясида эканлигига ишониши ва буни эса давлат кафолатлаши зарур бўлади.

Янгилаётган Конституциянинг 23-моддасида "Ўзбекистон Республикаси фуқароси Ўзбекистондан ташкаринга мажбурий чиқариб юборилиши ёки бошқа давлатга бериб юборилиши мумкин эмас", деб белгиланмода.

Бу норма орқали мамлакатимиз ўз фуқароларини ҳимоя қилишнинг янги боскичига ўтгандигидан далолат беради ва ўз фуқаросини ҳеч қачон ташлаб қўймаслигини кафолатлаши.

Халқаро битимларинг умумлашмаси ушлаб бериниши рад этиш учун кўпгина сабаблар мавжудлигини кўрсатади. Хусусан, инсон ҳукуқлари тизими барча ҳолатларда мут-

лақо ва сўзсиз ҳимояланиши лозим бўлган ҳукуқлари, кийнок ва бошқа шафқатсиз, гайриинсоний ёки шахс қадр-қимматни камситувчи мумомала ёки ўлим жаосини қўлламаслик ҳукуқини эслаб ўтишимиз зарур. Ушбу ҳукуқнинг алоҳида юридик мақоми шахс дахлсизлиги ва шахснинг инсоний қадр-қиммати билан белгиланади.

Давлат ўз фуқаросини бошқа давлатда содир этган жинояти учун ўша давлатга ушлаб бермаслиги ҳалқаро ҳукуқда умумътироф этилган коидалардан бирориди. Аммо ҳалқаро шартномаларга асосан давлатлар ўз фуқароларини ушлаб бериниши этиши жиноятчини жаосиз қолишини англатмайди. Бу каби коидалар мамлакатимиз конунчилигига процессуал норма сифатида Жиноят процессуал кодексида ўз аксни топсанда, унинг Конституциявий нормага айланishi давлат ва унинг фуқароси ўртасидаги муносабатларни барқарорлаштиришга, фуқароларнинг давлатга бўлган муносабатини, яъни ишони ортишига асос бўлади.

Мана шундай қатъий нормалар учун ҳам янгилаётган Конституцияни кўллаб-кувватлайман.

ИНКЛЮЗИВ ТАЪЛИМ КАФОЛАТЛАНАДИ

гиланган. Бирок бу умумий таълимга кимлар қамрап олиниши очилманмаган. Янни, ногиронлиги бўлган, имконияти чекланган болаларга таълим бериси ишлари назарда тутилмаган.

Янгилаётган Конституциянинг 50-моддасига киритилётган янги нормага кўра, таълим ташкилотида алоҳида таълим эктиёжларига эга бўлган болалар учун инклюзив таълимни таъминланади, деб белгиланмода. Мазкур норма имконияти чекланган болалар ва ёшларнинг таълим олишини кафолатлаши.

Инклюзив таълим ҳамма болаларнинг бир хил мактаб ва бир хил синфхонада, бир хил шароитда таълим олишини англатади. Инклюзив таълим вазифаси болаларнинг қобилиятлари ва ҳолатидан катти назар, уларнинг барчасига сифати таълим таъдиди, иштадан иборат. Инклюзивлик таъмоми имконияти чекланган болалар ихобий руҳий ва ижтимоий ривожланиши эга бўлишлари учун оиласда яшашлари, ўз тенгдошлари

билан бирга оддий мактабда билим олишилари лозимигини назарда тутади.

Инклюзив таълим тизими ногиронлар аравачасидаги бола яқин атрофда жойлашган ҳар қандай мактабда таълим олиши, ўзлаштирища қийналаётган бўлса, ўқиси ва ёзиши ўрганиш учун махсус ёрдамга эга бўлиши, дарсларга қатнамай кўйган болага эса мактабда қайтиши учун тегиши ёрдам кўрсатилишини кафолатлаши.

Бугунги кунда бутун дунёда 240 миллионга яқин имконияти чекланган бола бор. Барча болалар сингари ногирон болалар ҳам ўз келажагига интилиш ва оразуларга эга. Барча болалар сингари улар ҳам ўз маҳоратларини ривожланиши ва ўз имкониятини тўлиқ рўёбга чиқариши учун сифатли таълимiga мухтож.

Янгилаётган Конституцияга киритилётган давлатнинг камбағалликни ҳимоя қилиш борасидаги мажбурияти чекланган болалар учун таълимдаги тафовутни бартараф этиш учун замин яратади, улар учун янги имкониятлар ўйлаларини очади.

ДАВЛАТГА ЯНГИ МАЖБУРИЯТЛАР

**Соҳиба САНЕАВА,
Ўзбекистон ХДП Учкудук
туман кенгаши раиси:**

– Ўз фуқароларининг муносиб мөхнат қилиши учун уларни ишсизликдан ҳимоя қилиш ҳар давлатнинг устувор вазифаси хисобланади. Шундагина фуқаро ишсиз сифатида мамлакат учун турли муаммолар тудирмай, балки фойдали ресурс сифатида юрт ривожига ҳисса қўшади.

Кейинги йилларда камбағалликни қисқартириш, ишсизликдан ҳимоя қилиш бўйича салмоқли ишлар амалга оширилмоқда.

Энди янгилаётган Конституциянинг 43-моддасида давлат фуқароларининг бандлигини таъминлаш, уларни ишсизликдан ҳимоя қилиш, шунингдек, камбағалликни қисқартириш чораларини кўради, деб белгиланмоқда.

Маълумотларга кўра, ўтган йилнинг ўзида камбағаллик даражаси 17 фоиздан 14 фоизга тушган. 1 миллион аҳоли касб-хунарга ўқитилиб, иш бошлашига кўмаклашилиб, камбағаллиқдан олиб чиқилган.

Иқтисодий тадқиқотлар ва исполотлар маркази Президент хуруридаги Статистика агентлиги билан биргаликда ўй хўжаликлари бюджети бўйича амалга оширган текширув мальумотлари асосида 2021-2022 йилларда Ўзбекистон аҳолиси фаровонлиги даражасининг ўзгартганини таҳлил қилган.

Унда 2021 йилда ўтказилган сўровда 10 мингга яқин оила иштирок этган бўлса, 2022 йилда 14 мингдан ортиқ ўй хўжаликлари қамрап олиниди. Шу билан берига, сўровда иштирок этган ўй хўжаликлари ҳаражатлар ҳажми бўйича ўнта гурухга бўлинган ва ушбу оиласдандин энг кам ҳаражат (даромад)га эга бўлган ўй хўжаликлари алоҳида ажратилиб.

Ўзбекистон худудлари бўйича аҳоли жон бошига тўғри келадиган даромадлар ўртача 8,8 фоизга ошган. Қайд этиш жоизки, аҳоли даромадлари таркибида кичик бизнесдан тушган даромадларнинг улуши 2 барав

MUTOLAA

+29
+34
Коракалпогистон
Хоразм

+29
+34
Бухоро
Навоий

+28
+33
Тошкент
Самарқанд
Жиззах
Сирдаре

+30
+35
Қашқадарё
Сурхондарё

+28
+33
Андижон
Наманган
Фарғона

+28
+30
Тошкент
Шаҳри

t.me/uzbekiston_ovozi_gazetasifacebook.com/uzbekistonovoziinstagram.com/uzbekiston_ovoziinfo@uzbovozi.uzwww.uzbovozi.uz

ЛАТТЕ ОМИЛИ

МОЛИЯВИЙ МУСТАҚИЛЛИК
ВА ЭРКИН ҲАЁТ ҲАҚИДА
КИТОБ

Бадавлат бўлмай туриб ҳам бой яшаш мумкин? Дэвид Бах ва Жон Дэвид Маннинг айтишича, ҳа, албатта, мумкин! Бунинг учун маошимизни оширишларини, лотереяга ютуқ чиқишини ёки кутилмаган хазинадан умид қилишини кераги йўқ.

Муаллифлар айтишича, кўпчилик бир умр бошқаларни бой қилиш учун ишлаганини жуда кеч тушинар экан. Натижада эса ўзини ҳеч қачон бадавлат бўлолмайдиган муҳтоҷ одамдек ҳис этиб, барча истакларини ноаниқ муддатга ортга суради...

“ҚУРБИМ ЕТМАЙДИ”, ДЕМАНГ

Бугун ҳикоя қилиб бермоқчи бўлган китобимда асар қаҳрамони ҳам “Қурбим етмайди” дега кўп нарсада, ҳатто орзуларида ҳам ўзига чекловлар қўйган. У тасодифан танишиб қолган кекса бариста эса қизга ўзи ўйлаганидан анча бадавлатроқ эканини тушунириб беради.

Молиявий мустакиллик нима экани ва унга қандай эришиш мумкинлигини ўрганини бизнин жамият одамлари, айниқса, аёллар учун жуда мумкин. “Молиявий эркинлик” асари муаллифи, “Millenial Money” сайти яратувчиси Грант Сабатъенинг фикричча, Дэвид Бахнинг стратегиялари 30 ёшида миллионер бўлишига ёрдам берган.

Молиявий мустакиллик нима экани ва унга қандай эришиш мумкинлигини ўрганини бизнин жамият одамлари, айниқса, аёллар учун жуда мумкин. “Молиявий эркинлик” асари муаллифи, “Millenial Money” сайти яратувчиси Грант Сабатъенинг фикричча, Дэвид Бахнинг стратегиялари 30 ёшида миллионер бўлишига ёрдам берган.

Қатъний айтаманки, бу асарни ўқиш керак, амалда кўллаш мумкин, кейин эса ўни ўзингиз танинг барчага улашишиниз шарт. Бу ҳаётингизни ўзгартиртишга қодир. Неча йилдирки, Бах пул, сармоя, жамгарма, бойлик тўплаш ҳақидаги оддий, аммо таъсири таълимоти билан одамлар ҳаётини ўзгартиртишга келмоқда.

Дунёга машхур “The View” кўрсатуви продюссери Кэнди Кортер Опра Уинфри шоусининг “Латте омили” тамойиллари ҳақида сұхбатлашынган сонини эфирга узатади. Бу лойиҳа сабаб продюссер Бахнинг ўн миллионлаб одамлар ҳаётини ўзгартиртиганига гулох бўлади. “Латте омили” - озуларимизни рўёбга чиқаришга илхомлантирувчи самимий ва ёқимли саёҳат.

Орзунинг орзулигича қолиб кетмаслигига, унинг амалга ошиши учун ҳаракатга тушшишимизга турткы берадиган, ҳозирги замон тили билан айтганда, мотивация берадиган асар.

Аслида муаллиф умид ва илҳом ҳақидаги номалари билан бутун ўндоға аудиториясини ҳаракатга келтира олган. “Латте омили” қалбингизга аланга ёқиб, кайфиятнингизни кўтаради. Китоб эътиборингизга, мушоҳада қилишинингизга ва ундаги тавсияларга қулоқ тутишинингизга арзиди.

ЁЗИЛИШ САБАБЛАРИ

“Латте омили” Зои исмли қиз ҳақида. У онасининг вафот этишидан бир неча ой аввал афсус-надоматларсиз, баҳтия яшашни исташини айтиб сұхбатлашади. Мана шу ҳикоя муаллифнинг бувиси Роуз Бах билан бўлган сўнгги сұхбатга асосланган. Роуз Бахнинг айтиб берган ҳикояси Дэвид Бахнинг кейинги ҳаётини бутунлай ўзгартириб юборади.

Муаллифнинг айтишича, унинг бувиси ажойи тиришқоқ аёл бўлган. 30 ёшида бутун оиласининг тақдирини ўзгартариб юборадиган қарор қиласи: қашшок яшашдан воз кечади. Қандай қилиб?

Шаҳарларда у Висконсин штатининг Милуоки шаҳридаги Гимбелс дўйонидаги ишлаган ва у ерда париклар сотган. На бувиси, на босбос коллеҗда ўқишган. Улар маошдан маошгача учма-уч кун кепчиришган. Хуллас, уларнинг ҳаёти курашдан иборат бўлган. Аммо бувиси яхшиrok ҳаётини орзу қиласи ва ўтиз ўшга тўлганда бобосига шундай дейди: “Ҳаётимизни ўзгартириш вақти келди!”

Улар ҳафтасига бир доллардан тежашни бошлайдилар. Ҳатто тушлини ҳам удан олиб боргани учун ўнчакасблари орасида “хасис” деган лақаб ортиради. Аввалига бу гаплардан хафа бўлган аёл, мақсади аниқ бўлгани учун бундай гапсузларга аҳамият бермасликка ўтган. Аёл умри давомида пул жамғаруб, сармоялар киритиб ўзини-ўзи миллионерга айлантиради. Ва билими ҳамда сармояга бўлган муҳаббатини Дэвид Бахга қолдиради.

БИРИНЧИ АКЦИЯ

Дэвид Бах етти ўшга тўлганида биринчи акцияларини сотиб олишга ёрдам беради. Бу ўша вактдаги McDonald's акциялари эди. Шундай қилиб аёл муаллифнинг биринчи устозига айланади. Охир-оқибат унинг сабоқлари бутун ҳаётини, фаолияти

ва мақсадларини белгилаб беради. 20 йил олдин чоп этилган ва жаҳон бест selleriiga айланган “Ақлли аёл умрининг охиригача бой бўллади” номли китоби бувиси ва ундан олган сабоқларига бағишиланган.

“Латте омили”да илгари сурилган асосий foя – ичингиздаги ёш болага имкон бериш. Соддароқ тушунтираман. Бахнинг бувиси унга ўлими олдидан шундай насиҳат қиласи: Дэвид ҳеч нимадан афсуленингни хоҳламайман. Таваккал қил! Ёдинга бўлсин, қай йўлдан юришини билмай, чорраҳада туриб қолсанг, ичинда иккита овозни эшитасан: биринчиси катта одамнинг товуши “хавфис” йўлни танла, ўзингни хатарга отма!” дейди. Иккинчиси – ёш бола эса “мана бу йўлдан юр, Дэвид, бу қизиқ бўлади. Кел. Ҳаракат қилиб кўрамиз!” дега ўндаиди. Ичиндаги мана шу қизиқон ва ўйнагиси келган болакайнинг сўзларига кулоқ тут. Унинг ташқарига чиқиб ўйнашга қўйиб бер. Дўстларинга ҳам шундай маслаҳат бер...

Асардаги бу foя ва умуман муаллифнинг айтимоқчи бўлганлари Сизга ўта содда туюлиши мумкин. Лекин у ҳаётга бўлган қарашларимизни ўзгартиртишимиз учун айнан бувисининг ҳаёти, унинг маслаҳатларини атай ўртага ташлайди. Нега аёл образи? Аёлки мақсадларига етибдими, энг қийин вазиятларда ҳам кучли сабр-матонат билан уларни енга олибди-ми, демак, бу ҳаммамизнинг кўлимиздан келади.

Асар қаҳрамони ҳам аввалига бироз тушкун кайфият эгаси эди. Вақт ва кенгрок дунёкашар ҳаётининг гўзл томонларини кўрсатиб, осон ва бой яшаш сирларини ўргатади. Мутола давомида сиз ҳам ҳаётингиздаги чигалликларни еча олишинингизга ишонаман.

Нигора ҲАСАНОВА,
шархловчи.

БОЛАЛАРГА БИР ЁШГАЧА ЧОЙ БЕРИШ МУМКИН ЭМАС

Соғлиқни сақлаш вазирилиги “Болалинг соғлом овқатланиш ҳафталиги” доирасида бир ёшгача бўлган болаларнинг кўшишма овқатланиши бўйича тавсияларни шилаб чиқди.

Ундан ота-оналар учун бир қатор мухим ва керакли маслаҳатлар ўрин олган.

Хусусан, чақалоқ олти ойга тўлгач, шифокор тавсияси асосида унга она сутидан ташкари бўтқа, шарбат ва пюре кўрининшида кўшишма озуқалар бериш мумкин. Сабаби тез ривожланаётган мурғак организмнинг эҳтиёжлари она сути билан тўла қопланмайди.

Гўдакни кўшишма таом билан она сутидан олдин озиқлантiriш керак. Болага бундай егулик икки ҳафта давомида берилгач, учинчи ҳафтадан бир марталик кўпроқ билан овқатлантiriш ўрнига алмаштирилади. Улар таркиби сабзат бўтқаларидан ташкил топган бўлиши лозим.

Даставал, бўтқа оз-оздан (5-10 грамм) берип борилади, кейинчалик керакли миқдорга аста-секин етказилади. Шуну ёдда тутиш лозимки, бу ёшдаги гўдакка бир пайтнинг ўзида иккита кўшишма таом берилмайди. Бола биринчи кўшишма озуқага кўникка, иккинчи сира ўтиш мумкин.

Кичинчтой 7 ойлик бўлгач, унга иккинчи кўшишма таом – бўтқалар (маннали, гречкали) берилб, 2 ҳафта ичиди иккинчи галдаги она сути у билан алмаштирилади. Ушбу даврда қайнатилган тухум саригининг ярмини ҳафтасига икки марта, кейин кунора бериш мумкин.

Бола 8 ойга тўлганда таомномага учинчи кўшишма егулик сифатида қатиқ ва творог киритилади. Дастрлаб, қатиқ оз-оздан (5-10 грамм) берип борилади, кейинчалик эса керакли миқдорга аста-секин етказилади.

9-ойдан бошлаб нон (печенъелар), олмани бўлакка шаклида бериш мумкин.

10-ойликдан бошлаб гўшт қиймаси фрикаделькалар;

12-ойликдан – буғда пишган котлетлар берилади.

Болага чой бериш мақсадга мувофиқ эмас. Унинг ўрнига мева шарбати, қайнатилган сув ичирилади.

Соғлиқни сақлаш вазирилиги

Матбуот хизмати.

ТОШКЕНТДА “АВТОМОБИЛСИЗ КУН” ТАДБИРИ ЎТКАЗИЛАДИ

1995 йилдан буён ўтказиб келинётган “Автомобилсиз кун” тадбiri жаҳон узра оммалашганига 23 йил бўлди. Бу тадбiringning ташкил этилиши ўзига хос аҳамиятга эга.

Бу сана инсонлар ўртасида соглом турмуш тарзини тарғиб қилиш, атрофий мүхит барқарорлигини асраб-авайлашга хизмат қиласи. Шунингдек, табиатга заҳарли газлар чиқини имкон қадар камайтиради.

Ушбу кун доирасида шахсий автомо-

билларда ҳаракатланишни камайтириш, аҳоли орасида жамоат транспортидан ва велосипеддан фойдаланиш, пиёда юриш бўйича кўлпаб тадбирлар ўтказилиши борасида ишлар олиб борилмоқда.

Шу муносабат билан тегишли ташкilotлар ҳамкорлигида 28 апрель куни пойтахтишимизда ҳам “Автомобилсиз кун” тадбirlari ташкил этилади.

Тўлкин РЎЗИЕВ,
ЎЗА мухбари.

www.saylov.uz

MUASSIS:

</div